

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO'PLAMI

3-JILD 5-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

doi® digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

TA'LIM MUASSASASIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING BOSHQARUV MODELII

Narkabilova Gulnoza Pulatovna

Farg'ona davlat universiteti pedagogika fanlari doktori (DSc)

Nabiyeva Omadxon Rahmonberdi qizi

Farg'ona davlat universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim muassasasida o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning boshqaruv modeli, uning mazmuni, tarkibiy qismlari hamda pedagogik ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, innovatsion metodlardan foydalanish va boshqaruv mexanizmlarining o'rni tahlil qilingan. Tadqiqot davomida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning samarali yo'llari hamda boshqaruv modeli bosqichlari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: kommunikativ kompetentlik, boshqaruv modeli, ta'lim muassasasi, pedagogik texnologiya, interfaol metodlar, sintaksis, ona tili va o'qish savodxonligi.

Kirish. Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim olishiga, balki ularning mustaqil fikrlashi, muloqotga kirisha olishi, o'z fikrini erkin va ravon ifodalashi kabi kompetensiyalarni rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, kommunikativ kompetentlik zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Chunki o'quvchilarning nutqiy faoliyati, muloqot madaniyati hamda ijtimoiy muhitga moslashuvi aynan kommunikativ kompetentlik orqali namoyon bo'ladi.

Ta'lim muassasasida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish jarayoni maqsadli boshqaruvni talab etadi. Shu sababli mazkur jarayonni samarali tashkil etish uchun boshqaruv modeli ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Kommunikativ kompetentlik — bu shaxsning turli nutqiy vaziyatlarda o'z fikrini aniq, mantiqiy va ravon ifoda eta olish, suhbatdosh bilan samarali muloqot o'rnatish hamda nutq madaniyatiga amal qilish ko'nikmalarining yig'indisidir. Boshlang'ich ta'lim jarayonida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish o'quvchilarning:

1. og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish;
2. mustaqil fikrlashini shakllantirish;
3. muloqot madaniyatini rivojlantirish;
4. jamoada ishlash ko'nikmalarini hosil qilish;
5. tinglash va tushunish malakasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning boshqaruv modeli

Ta'lim muassasasida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning boshqaruv modeli bir necha tarkibiy qismlardan iborat bo'ladi:

1. Maqsadli component. Mazkur komponentning asosiy vazifasi o'quvchilarda kommunikativ kompetentlikni shakllantirishga qaratilgan aniq maqsad va vazifalarni belgilashdan iborat.

Unga quyidagilar kiradi:

- a. nutqiy kompetensiyani rivojlantirish;
- b. erkin fikrlashga o'rgatish;
- c. muloqot madaniyatini shakllantirish;
- d. ijodiy yondashuvni rivojlantirish.

2. Mazmuniy komponent. Bu komponent ta'lim mazmunini belgilaydi. Ona tili va o'qish savodxonligi darslaridagi sintaksis materiallari kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi.

Xususan:

- gap turlari;
- so'z birikmalari;
- matn ustida ishlash;
- dialog va monolog tuzish;
- savol-javob mashqlari kommunikativ faoliyatni rivojlantiradi.

3. Tashkiliy component. Mazkur bosqichda ta'lim jarayoni rejalashtiriladi va tashkil etiladi. Bunda:

- interfaol metodlardan foydalanish;
- guruhli ishlash;
- rolli o'yinlar;
- bahs-munozaralar;
- taqdimot usullaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

4. Monitoring va baholash komponenti. O'quvchilarning kommunikativ kompetentligini aniqlash hamda rivojlanish darajasini monitoring qilish boshqaruv modelining muhim qismi hisoblanadi.

Baholash mezonlari:

- fikrni aniq ifodalash;
- muloqotga kirisha olish;
- nutq madaniyatiga rioya qilish;
- mustaqil fikr bildirish;
- tinglash va tushunish ko'nikmalari.

Boshqaruv modelining samaradorligi

Mazkur boshqaruv modeli asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning:

- darsdagi faolligini oshiradi;
- erkin fikrlashini rivojlantiradi;
- nutq boyligini kengaytiradi;
- jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi;
- kommunikativ faoliyatini takomillashtiradi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini yanada oshiradi.

Xulosa. Ta'lim muassasasida o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning boshqaruv modeli ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish va muloqot madaniyatini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida sintaksis materiallaridan samarali foydalanish kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu bois ta'lim jarayonida innovatsion metodlar hamda zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish muhim pedagogik zarurat sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi, 2020.
2. Boshlang'ich ta'lim bo'yicha Milliy o'quv dasturi. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021.
3. Muslimov N.A. Pedagogik kompetentlik va innovatsion faoliyat asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
4. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
5. Ishmuhamedov R.J. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2014.
6. Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh. Ona tili va o'qish savodxonligi darsliklari (1–4-sinflar uchun). – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021.